

Sinemadan Edebiyata Farklı Bir Aktarım: Fatih Akın'ın "Im Juli" (Temmuzda) Filmi ile Selim Özdoğan'ın Aynı Adlı Romanının Karşılaştırılması

Filiz İlknur CUMA*

ÖZ

Gelişen teknoloji karşısında insan çevresinin, insanın çevresine olan bakış açısının ve olayları algılamasına paralel olarak sanat dallarında da önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bunun neticesinde edebiyatı birinci derecede ilgilendiren türler ortaya çıkmıştır. Buna en güzel örnek kuşkusuz Sineroman'dır. Bu tür edebiyattan sinemaya uyarlamayı kapsadığı gibi sinemadan edebiyata olan yolculuğu da içermektedir. Bu çalışmada inceleme konusu yapılmış olan yazınsal eser, sinemadan edebiyata aktarılmış olan bir edebiyat yapıtıdır.

Bu çalışmada edebiyat ve medya disiplinlerinin arasındaki etkileşimden yola çıkılarak, her iki sanat dalının kendine özgü inceleme ve eleştiri teknikleri ele alınacaktır. "Im Juli", (Temmuzda) adlı sinema yapıtı ile aynı adı taşıyan romanın incelenmesi sonucunda, her iki eserin de kendi içindeki farklılıklara ve bu farklılıklardan yola çıkılarak görsel anlatımdan yazınsal anlatıma geçişte birbirlerini tamamlayan etkileşim unsurlarına değinilecektir.

Kendi kurallarına ve disiplinler ölçütleri sahip olan edebiyat ve film türlerinin ve buna bağlı olarak bu iki alanı bilimsel düzlemde ele alan bilim dallarının, anlatım dilleri ve anlatım biçimleri ele alınarak, karşılaştırma yöntemi ile incelenecektir. Birinci bölümde Edebiyat ve Sinema konusu ele alınacaktır. Her iki sanat dalının da kendi içerisinde farklılıkların ve benzerliklerin olduğu ve bu benzerliklerden ve farklılıklardan yola çıkılarak hangi noktalarda kesiştikleri incelenecektir. Ayrıca her iki sanat dalının kesiştikleri noktada farklı bir disiplininin nasıl ortaya çıktığına kısaca değinilecektir. İkinci bölümde yazınsal eserlerin görsel yapıtlara uygulanması/uyarlanması sonucunda *sineroman* (Literaturverfilmung) adında yeni bir disiplinin nasıl ortaya çıktığı, bilimsel çalışmalar ışığında irdelenecektir. Üçüncü bölümde ise Fatih Akın'ın senaryosunu yazmış ve yönetmenliğini yapmış olduğu "Im Juli" (Temmuzda) adlı uluslararası ödüllü filmini, film çözümleme yöntemiyle incelenecek ve aynı adlı filmde alınıp Selim Özdoğan'ın kalemiyle romana aktarılan yazınsal bir eser ele alınarak çözümlemesi yapılacaktır. Bu çalışmanın amacı, her iki eserde aynı konuyu ele almış olması, benzerliklerin yanı sıra farklılıkların da olabileceğini göstermektedir. buna bağlı olarak beyaz perdeden edebi esere dönüştürülen yapıtların da kendi içerisinde aynı bir şekilde incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktır. Sonuç Bölümünde filmin senaryosu ile aynı adı taşıyan romanın karşılaştırılması yapılarak, aralarındaki fark ve benzerlikler tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fatih Akın, Selim Özdoğan, Sineroman, Film çözümlemesi, Edebiyat ve Medya.

A Different Transference From Cinema to Literature: Comparison of Fatih Akın's Movie "In Juli" and Selim Özdoğan's Novel, "In Juli"

ABSTRACT

In this study, considering the interaction between literature and media disciplines, the specific review and criticism techniques will be discussed. As a result of analysing the movie named "Im Juli" (In July) and the same-named novel, differences within themselves and starting from these differences, the elements of interaction that complete each other in transition from visual expression to literary narration will be mentioned.

Taking into account the narration languages, narration forms, literature and movie which have their own rules and disciplinary measures will be analysed by means of comparison method. In the first part, literature and cinema will be discussed. In the second part, how a new discipline called *sineroman* (Literaturverfilmung) emerged as a result of application of literary works to visual structure will be explored in the light of scientific studies.

In the third, part the internationally awarded film "Im Juli", written and directed by Fatih Akın, will be examined with reference to the film analysis method. Moreover, the literary work which was taken from the same-named film and transferred to novel by Selim Özdoğan will be discussed. In the conclusion part, script and the same-named novel will be compared; the differences and similarities between them will be discussed. Meanwhile, the techniques used in the adaptations of movies into novels or vice versa will be studied. In addition to these, the differences and similarities in these techniques will be compared and contrasted with regard to the Fatih Akın's award-winning movie, In July and Selim Özdoğan's novel In July by using a variety of movie and novel analysis techniques. Thus, it has been observed that novels, based on the movies, need to be explored and analysed with different techniques and require different approaches as in line with the changing demands in the society.

Keywords: Fatih Akın, Selim Özdoğan, Sineroman, film analysis, literature and media.

Giriş

Edebiyat ve medya günümüzde ayrılmaz bir bütünü oluşturmaktadır. Her iki sanat dalı da farklı iki tavır olmalarına rağmen, birlikte ele alındıklarında birçok bilimcinin değindiği gibi özgün bir disiplin oluşturmaktadırlar. Günümüzde medya, genellikle edebiyat bilimi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Aytaç'ın da belirttiği gibi “*Medya üzerine kuramsal araştırmalar, kimi yerde edebiyat biliminin yanı sıra, kimi yerde de genel edebiyat biliminin çatısı altında yürütülmektedir*” (Aytaç, 2002: 5). Edebiyat kavramı bir taraftan malzemesi dil olan bir sanatı ifade ederken, diğer taraftan edebi eserleri inceleyen bir bilim dalıdır. Medya ise her türlü bilgiyi kişilere ve topluma aktaran, eğlenceli, bilgi içerikli ve eğitim gibi üç temel konuyu da içerisinde barındıran bir iletişim bilimidir. Bu iki alanın işbirliği ile toplumlar büyük değişimlere uğramışlardır (Aytaç, 2002: 5). Özellikle de günümüzde internetin hayatımızın her alanına girmesiyle birlikte edebiyat ve medya sınırları içerisinde yerini almaktadır. Hacızade'nin de belirttiği gibi: “*internet edebiyatının doğması ve bu kadar gelişmesi elbette kısa sürede ve sebepsiz yere olmamıştır. Yazar-okur-eser üçlemesinin tarihi gelişimi içerisindeki karşılıklı etkileşimlerine genel olarak bakacak olursak söz konusu sanal bir edebiyatın bu kadar etkin olması şaşırtıcı olmayacaktır*” (Hacızade, 2016: 192). Edebi eserlerin medya aracılığıyla görselleştirilmeleri, eserlerin daha fazla kitlelere ulaşmasını sağlamak ve bu sayede toplumun ilgisini yapıtın kendisine yönlendirerek okuma oranının artırılmasına araç olmaktadır. Bu sayede yazarların çok daha etkili bir iletişim aracıyla tanıtıldığını ve eserlerinin de daha fazla okunduğunu birçok edebiyat araştırmacı ortaya koymaktadır (Grabes, 1980: 56).

Filmin yazınsal yapıta ilgiyi okur bazında arttırdığı bilimsel olarak tespit edilmiştir. Bu durum çoğu yazarı harekete geçirmiştir. Böylece birçok edebi eser film sanatına aktararak geniş kitlelere yayılmıştır. Film sanatı edebiyat biliminin esaslarıyla değerlendirildiği için işlevi de öz olarak bir edebiyat eserinden farklı algılanmaz. Bu işlevlerin en önemlileri arasında eğlendirme ve didaktik olma kuşkusuz en önemlileridir. Edebi eserlerin görselleştirilmesinde önemli bir rol oynayan unsur ise eserin edebi değerinin kaybolmadan, yazınsal anlatımdan görsel anlatıma aktarılmasıdır. Bu bağlamda dil, üslup ve olay örgüsünün değişmeden ele alınıp senaryonun yazılması önemlidir. Bir edebi eserin okuyucuya, estetik kaygı gözetilerek verdiği etkinin aynısı izleyicilere de verilmelidir. Kayaoğlu “*Edebiyat ve Film*” adlı kitabında, bu konuda eserlerin uyarlanma aşamasında bir takım değişimlerin söz konusu olduğunu, birebir hiçbir eserin uyarlanmadığını, uyarlanmanın da aşamalarının olduğunu ifade etmiştir. Kayaoğlu, Kreuzer ve Gast'ın uyarlama türleri ile ilgili tespitlerini şöyle aktarmaktadır: “*Kreuzer [...] -Yazınsal malzemenin devralınması olarak uyarlama, -Görselleştirilme anlamında uyarlama, -Yorumlayıcı uyarlama, -Dokümantasyon olarak uyarlama. Gast'ın ise dönüştürmenin derecesini esas alan bu tipolojinin içeriği ihmal ederek yetersiz kalacağını ileri sürüyor. Gast, edebiyat metniyle bu metnin filme uyarlanmış hali arasındaki çeşitli ilişkileri ve uyarlamaların çeşitliliğini saptamak için içeriğe de bakılarak bir sınıflandırma yapılması gerektiğini belirtiyor. Gast'a göre uyarlama ise: -Güncelleştiren uyarlama, -Güncel politikaya alet eden uyarlama, -ideolojik uyarlama, -Tarihselleştiren uyarlama, -Estetikleştirici uyarlama, -Psikolojik uyarlama, -Popülerleştiren uyarlama, -Parodi olarak uyarlama, -Aslına uygun olmaya çalışan uyarlama, -Yorumlayıcı uyarlama, -Serbest uyarlama*” (Kayaoğlu, 2016: 50).

Edebi eserlerin film sanatına dönüştürülmesinde, dikkat edilmesi gereken konulardan biri de eserin edebi değerinin kaybolmadan aktarılmasıdır. Örneğin edebi bir eserin farklı bir zamana adapte edilmesi ve eserin özünden, daha doğrusu ruhundan uzaklaşmadan senaryonun yazılması oldukça zordur. Karakterlerin özünü değiştirmeden esere uygun sinema oyuncularının bulunması büyük bir uğraş ve titizlik gerektirmektedir. Çünkü okuyucuyu esere bağlayan en önemli kilit noktası eserdeki kahramanların karakterleridir. Bu durum senarist ve yönetmene önemli bir sorumluluk yüklemektedir.

Film aracılığıyla edebi esere ilginin artması sonucunda edebiyat ve sinema ilişkisi farklı bir platforma taşınmaktadır. Bu değişiklikler, edebiyat sinema aktarımı ile sinema edebiyat aktarımı olgularını beraberinde getirmeye başlamaktadır. Bazı örnekler bakılarak edebiyattan ekrana giden sürecin tam tersine, görsel anlatımdan yazınsal anlatıma doğru başladığını da göstermektedir. Örneğin Alman yazar Tankrit Dorst senaryosu kendine ait olmayan “*Erkekler ve Kadınlar*” (Männer und Frauen) adlı filmde hareketle aynı başlıklı edebi bir eser yazmıştır (Bredow, 1975: 35).

Artık popülerleşmeye başlayan sinemadan edebiyata yapılan aktarımlar gün geçtikçe artmaktadır. Tabii ki burada gözetilmesi gereken önemli bir unsur, her iki sanat dalının da edebi değerini kaybetmeden görsel anlatımdan yazınsal anlatıma aktarılmasıdır. Bu durum yeni bir alanı da beraberinde getirmektedir. Bu

bağlamda sinemadan edebiyata yapılan aktarımların sinema ve edebiyat ilişkisi bazında, farklı bir perspektiften incelenmelidir. Bu çalışmada sinemadan edebiyata yapılan bir aktarımın farklılıkları ve benzerlikleri karşılaştırmalı edebiyat bilimi yönteminden faydalanılarak ve aynı zamanda Kayaoğlu'nun 2016'da ve kendimin 18 yıl önce geliştirdiğim (1998) film çözümleme yöntemi kullanarak "İm Juli" adlı sinema filminden, romana dönüştürüldüğünde karşılaşılan farklılıklar, benzerlikler ve birbirinden ayrılan noktalar tespit edilerek ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Filminden romana uyarlamada, aşağıdaki sorulara verilen cevaplar, bu çalışmanın değerlendirme ve sonuç kısmını oluşturmaktadır. Bu sorular, her iki yapıt da dikkate alınarak oluşturulmuştur:

1. Filmin ana teması ne ölçüde romanda yer almaktadır?
2. Film ile romanın olay akışı ya da olay örgüsü arasındaki fark nedir?
3. Film ile romanın çıkış noktalarındaki benzerlikler nelerdir?
4. Filmdeki diyaloglar romana nasıl aktarılmıştır?
5. Film ile romandaki kronolojik sıralamanın benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
6. Filmde kullanılan Yabancılaştırma Efektleri romana ne şekilde dönüştürülmüştür?
7. Filmdeki figürler ile romandaki figürlerin dış ve iç imgeleri nasıl aktarılmıştır?
8. Filmdeki kahramanlar roman ile birebir örtüşmekte midir?
9. Figürler arasındaki ilişkiler film ile romanda benzerlik göstermekte midir?
10. Filmde romandaki gibi figürlerin iç dünyalarına yer veriliyor mu?
11. Film ile romandaki mekân ve zaman olguları nasıl ele alınmıştır?
12. Filmdeki semboller romana nasıl aktarılmıştır?
13. Filmdeki görsellikler roman'a imgesel olarak örtüşmekte midir?
14. Filmdeki anlatım perspektifi ile romandaki anlatım perspektifi arasındaki fark nedir?
15. Romandaki betimlemeler filmde nasıl yansıtılmıştır?
16. Filmdeki montaj tekniği romana nasıl uyarlanmıştır?
17. Filmin başlangıç sahnesi ile romanın giriş kısmı örtüşmekte midir?
18. Filmde kullanılan geriye dönüş tekniği ile romandaki geriye dönüş tekniği benzerlik göstermekte midir?
19. Filmin son sahnesi ile romanın son bölümü arasında fark var mıdır?
20. Filmde olmayan sahneler romanda yer almakta mıdır?

I. Edebiyat ve Sinema

Edebiyat ve sinema tarihi süreç içerisinde incelendiğinde, edebiyatın çok daha eskiye dayandığını, sinemayı ise Lumiere adlı Fransız kardeşlerin fotoğrafları ard arda göstermeleri sonucunda, 1895 yıllarında ortaya çıkardığını görmekteyiz (Aykın, 1990: 106). Edebiyat ve sinema kuramı, eleştirisi ve yorumu üzerine birçok bilimsel yazı yazılmış ve yazılmaya da devam edilmektedir. Sinemanın doğuşundan bu yana edebiyat ile yakın bir ilişki içinde olduğu bilinmekte ve bu ilişkinin de günümüzde popülaritesini arttırdığı görülmektedir. Özellikle geniş kitlelere hitap etmesi nedeni ile birçok televizyon kanallarının, edebi eserlere yönelmeleri dikkat çekmektedir. Bu yönelimlerin en önemli sebepleri arasında sinemaya uyarlanması daha kolay olan romanların, hem ticari başarı olasılığı yüksek olması bakımından, hem de 'hazır senaryo' olması nedeniyle tercih edilmektedir. Edebiyatımızdan filme uyarlanmış çok sayıda eseri örnek vermek mümkündür. Fakat bu eserlerin edebi değeri korunarak yapılmış olanların sayısı oldukça azdır. Senarist ile yazarların ortak yapmış oldukları çalışmalarda ise bu değer büyük oranda korunduğunu görmekteyiz. Bu durumda, bu tür eserlerin filme uyarlanması da edebi bir değer taşıdığından, edebiyat bilimi çatısı altında incelenmelidir.

Tuncay Yüce'ye göre edebiyat ve sinema konusuna yazar ve senaristin bakış açıları farklıdır. Bununla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: "Bir edebiyat yapıtının sinemaya uyarlanmasında yazar ile sinemacı arasındaki ilişkilerin her zaman olumlu olması beklenemez. Sinema ve edebiyat ilişkileri yazar ile sinemacı arasındaki yaratıcılık aşamasında yapıta yansımaları pek de kolay olmayan bir serüvendir" (Yüce, 2005: 73). Edebi eserlerin beyaz perdeye yansımaları yazar ile senarist arasındaki ilişkiye bağlı olarak ele alınmalıdır. Her iki sanat dalı da kendi kriterleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir.

II. Sineroman (Literaturverfilmung)

Edebiyat ve sinema işbirliği ile 20. yüzyıldan günümüze kadar birçok eserin birlikte ele alınması, yeni eserlerin ortaya çıkarılması ve bu eserlerin görsel anlatımla okuyuculardan seyircilere aktarılması, yeni bir sanat dalının doğmasına sebep olmuştur. Sinema ve edebiyat, gösterge bilimsel açıdan farklı iki sistemi meydana getirmiş olması, görsel ve sözel öğelerin karşılaştırılması sonucunda aralarındaki kesişme noktasındaki benzer kodların oluşturduğu yeni bir sistem ortaya çıkarmıştır (Keith Cohen, 2000: 696). Edebiyat ve Sinema gibi iki farklı sanat dalını aynı çatı altında toplayan bu sistem, yeni bir bilim alanının doğmasını sağlamıştır. Bu yeni sanat dalını batılı bilim adamları *sineroman* (Literaturverfilmung) olarak adlandırmaktadırlar.

Sineroman, temelde yazınsal anlatımların görsel ifadeye uyarlanmasıdır. Sinema ile romanın etkileşimini, Monaco şu şekilde ifade etmektedir: “*Sinemanın anlatı potansiyeli öylesinedir ki, en güçlü bağı resim, hatta tiyatroyla değil, romanla kurmuştur. Hem filmler hem de romanlar çok ayrıntılı uzun öyküler anlatırlar...*” (Monaco, 2000: 151). Yüce ise sinema ile roman arasındaki ilişkiyi biçim ve içerik olarak dile getirmektedir: “*Biçim içeriğin, içerik de biçimin taşıyıcısıdır*” (Yüce, 2005: 73). Bu durumda sanatsal yapıtların biçimsel unsurlarını ses, renk, ritim ve simetri oluşturduğu gibi, anlatan, konu, tema da içeriksel unsurları oluşturmaktadır (Yüce, 2005: 73). Kale, “Edebiyat Sinema İlişkisi” adlı makalesinde bu konuya ilişkin şu sözleri ile özetler niteliktedir: “*Edebiyat ve sinemanın amaçları benzer olsa da araçları farklıdır. Roman, amacına ulaşmak için “dili” malzeme seçerken; sinema “görüntü”yü kullanır*” (Kale, 2010: 267). Bu bağlamda edebiyat ve sinema, anlatım biçimleri olarak farklılık gösterebilir de dildeki yapısal ve kurgusal benzerlikleri bakımından dikkat çekmektedir (Kale, 2010: 267).

Romanlardaki anlatım teknikleri yazar, metin ve okuyucu odaklı olarak ele alındığında farklılık görülmektedir. Romanları metne dayalı yönetime göre incelediğimizde, yazarın düşünce biçimi de etkili olmaktadır. Anlatım biçimi, anlatım konumu ve tutumu da romanı inceleme konusunda bu farklılıklardan dolayı değişim göstermektedir. Hem romanda hem de filmde ele alınan en önemli unsur metindir. Her ikisinde de metni oluşturan etken unsur dildir.

Roman ve filmde ortak olan dili ele aldığımızda, her iki sanat dalında da dilin önemli bir araç olduğu görülmektedir. Romanın dili yalın, sade ya da süslü olabilmektedir, oysa filmin dili, sinematografik dil denilen görsel bir dildir. Yazarların dille oynama şansı varken, kullandıkları retorik figürlerle dili estetik hale dönüştürebilmektedirler; fakat filmde senaristin böyle bir şansı yoktur, sinematografik dil senaryoya bağlı olarak oyuncunun kullandığı iletişimsel- görsel (vücut dili) dildir.

Roman inceleme ve eleştiri tekniklerinin edebiyat bilimine katkıları yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda roman inceleme yöntemlerinin benzeri olan film inceleme tekniklerine kısaca değinilmelidir; çünkü bu çalışmanın amaçlarından biri de film inceleme yöntemlerini kuramsal bağlamda uygulamalı olarak göstermektir. Bu bağlamda filmin inceleme yöntemleri içerisinde ilk aşamada romanlarda olduğu gibi yazar, bir başka deyişle senarist ve yönetmenden başlamak gerekir. Film incelemelerinde ele alınması gereken önemli noktalar filmin senaryosu, yönetmeni, oyuncular ve kurgudur. Daha sonra ise teknik kısım olan kamera kullanımı, ışık, yer, müzik ve mekân gelmektedir. Zamanı belirlemek için de filmin oluşumu ve oluşum süreci birlikte değerlendirilmelidir. Film, roman anlatım biçimlerinde olduğu gibi, zamanda geriye dönüş (Rückblendung-flash-back) ve ileriye sıçramalar (Vorwärtsblendung- flash-forward) konusunda kesme ve zincirleme tekniklerini kullanmaktadır (Yüce, 2005: 73).

Senaryo ile romanı karşılaştırdığımızda her iki alanda da esas olanın yazı dili olduğu görülmektedir. Bir filmin senaryosunun yazılımlı, çekimi ve çekim sonrasındaki incelemelerde kullanılan dil, sinematografik olarak adlandırılmaktadır. Yine roman anlatım tekniklerinden yola çıkılarak filme uyarlanan tekniklerin içerisinde anlatım perspektifi de önemli bir rol oynamaktadır. Romandaki anlatım perspektifi, filmde kamera perspektifi olarak karşılık bulmaktadır.

Anlatım tutumu filmde kameranın duruş noktası, yani yakın çekim veya uzak çekim tekniği ile belirginlik kazanmaktadır. Kayaoğlu'nun ifade ettiği gibi: “*Sinematografik bakış ya da diğer adıyla kamera gözü diye adlandırılan yöntemde anlatıcı tıpkı film kamerası gibi dış dünyanın tarafsız bir gözlemcisine dönüştürülüyor, bilinç süreçleri harekete geçirilmeksizin, sanki algılanan nesnelere olduğu gibi gösteriliyor gibi yapılarak bir anlatım oluşturulmaya çalışılıyor*” (Kayaoğlu, 2016: 33). Bu bağlamda “Im Juli” adlı film ile aynı isimdeki romanın

karşılaştırması sonucunda, anlatım tekniklerinden yola çıkılarak, filmi çözümleme yaklaşımı birlikte irdelenecektir.

Senaryo ve yönetmenliği Fatih Akın'a ait olan "İm Juli" filmi aynı yıl (2000) Selim Özdoğan tarafından romana dönüştürülmüştür. Ancak Özdoğan'ın esere yaklaşımı Akın'dan oldukça farklıdır. Bu da senaryo ile romanın karşılaştırılması sonucunda, her iki yapıtın da ayrı birer sanat dalı olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Akın ile Özdoğan'ın 1996 yılında tanışmalarına vesile olan Özdoğan'ın ilk romanıdır. Özdoğan "At öldüğünden beri semer çok sessiz" (Es ist so einsam im Sattel, seit das Pferd tot ist) adlı romanı ile büyük beğeni toplamıştır. Akın ile Özdoğan'ı bir araya getiren bu eser dostluklarının başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

Akın "İm Juli" senaryosu üzerinde çalışırken, Özdoğan'ın yazmış olduğu "Hiçbir yerde & hormonlar" (Nirgend wo & Hormone) adlı ikinci romanından etkilendiğini belirtmektedir. Özellikle de güneş sembolü ona senaryosunda ilham olmuştur (Özdoğan, 2000: 187). Bu bağlamda "İm Juli" adlı yapıt, her iki sanatçıyı farklı bakış açılarıyla aynı olay örgüsü etrafında buluşturmaktadır. Almanya'da yaşayan Türk göçmen ailelerin üçüncü kuşak yazarlarından Selim Özdoğan, 1971 yılında Köln'de doğmuştur. Almanya'daki ilk ve orta öğreniminden sonra üniversite düzeyinde halkbilimi, İngiliz dili ve edebiyatı ve felsefe öğrenimi almış fakat tamamlayamamıştır. Yazarlık kariyerine ilk olarak Köln'de başlayan Selim Özdoğan'ın 1995 yılında yazmış olduğu ilk eseri "At Öldüğünden Beri Semer Çok Issızdır" başlığını taşımaktadır. Buna benzer başka romanları ile de birçok ödül alan Selim Özdoğan'ın dördüncü romanı olan "İm Juli" 2000 yılında Fatih Akın'ın ödül almış olan sinema filminin romana uyarlanmasıdır. Fatih Akın, Özdoğan'ın romanının en sonunda, *son söz* kısmında onunla ilgili ve romanı hakkında düşüncelerini aktarmıştır. Akın, onun bu eserinin sadece filmde yazıya aktarılmış ardıl bir kitap olmadığını söylemektedir. Bunu Akın şu sözleri ile dile getirmektedir: "Ben sadece senaryo yazıyorum ve oyuncularını bulup filmimi çekiyorum. Oysa Selim Özdoğan benim oyuncularına ruh veriyor, onların iç dünyalarından bahsediyor. Onları sadece dış görüntüleriyle değil aynı zamanda iç duygularıyla oluşturuyor. Bu da esere farklı bir biçim kazandırıyor" (Özdoğan, 2000: 187). Akın'ın bu sözleri filmde edebiyata farklı bir perspektiften bakıldığını ve her iki eserin de ayrı birer sanat dalı olduğunu vurgulamaktadır.

Selim Özdoğan'ın ödül alan bir başka eseri 2005 yılında yazmış olduğu, konusu Anadolu'da geçen "Demircinin Kızı" (Die Tochter des Schmieds)'dir. Türkçeye de çevrilen bu eser, Fatih Akın tarafından 2007 yılında filme uyarlanmış ve en iyi film ödülünü almıştır. Özdoğan, en son romanı "İki Rüya Arasında" (Zwischen zwei Träumen) ile 2010 yılı Alman Bilim Kurgu ödülünü almıştır. Halen serbest yazar olarak hayatını Köln'de sürdürmektedir (Sommerschuh, 1999: 886).

Sürmene asıllı Karadenizli bir ailenin çocuğu olarak 1973'te Hamburg'da doğan Fatih Akın, yedi yaşında iken sinemayla ilgilenmeye başlamış; 1994'te 21 yaşındayken, Hamburg Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Görsel İletişim Bölümüne kaydolmuştur. 1994'te üç yıl süren bir TV dizisi olan "Çifte Görev" (Doppelter Einsatz)'de Erdal karakterini canlandırmıştır. Akın, kariyerine aktör olarak başlamış ve bir taraftan da üniversitedeki eğitimine devam etmiştir.

1995'te ilk kısa metrajlı filmi "O Sensin" (Du bist es)'i çekmiş ve bu film ile Hamburg Uluslararası Kısa Metrajlı Film Festivalinde "Halk Ödülü"nü almıştır. Aldığı ödüllerle mesleğine daha fazla bağlanan Fatih Akın, bir yıl sonra çektiği "Türkleşmiş" (Getürkt) ile de ikinci kısa metrajlı film ödülünü almaya hak kazanmıştır. Kardeşi Cem Akın'ın başrol oynadığı kendisinin de yönettiği film ile Hamburg'ta tanınmaya başlamıştır.

1998'te ilk uzun filmi olan "Kısa ve Açısız" (Kurz und Schmerzlos)'ü çekmiş ve bu film ona "Adolf Grimme Awards"ten iyi yönetmen ödülünü kazandırmıştır. Bunun haricinde Locarno Film Festivalinde Bronz Leopar da olmak üzere 4 ödül alan "Kısa ve Acımasız" filmi ile Akın, Avrupa'daki diğer festivallerde de aday olarak yer almıştır. Fatih Akın'ın başarısı onun Avrupa'da kısa sürede tanınmasına sebep olmuştur.

2000 yılında Hamburg Üniversitesinden mezun olan Akın aynı yıl romantik komedi türünde bir film olan "İm Juli"yi çekmiştir. Film Hamburg- İstanbul arasında geçen bir yol filmidir. İki Alman gencin arasındaki fırtınalı aşkı konu alan bir macera işlenmiştir. Heyecanlı, serüven dolu olay örgüsü ve Akın'ın kendisine has üslubuyla yönettiği bu film, ciddi bir gişe başarısı elde etmiştir.

“Im Juli” filmi ile “Tromso Internation Film Festival” ve “German Film Awards” gibi Festivallerde ödül almıştır. 2001’de “Almanya’yı Düşündüğümde- Geriye Dönmeyi Unutmuşuz” (Denk ich an Deutschland- Wir haben vergessen zurückzukehren) belgeselini çekmiştir.

Fatih Akın 2002’de bir İtalyan ailesinin hayatını konu alan filmi “Solino” ile de kamera arkasına geçmiştir. Bu film de Akın’a en iyi yönetmen ödülünü kazandırmıştır. “Bavaria Film Awards” da en iyi senaryo ödülü ve “Guild of German Art House Cinemas”ta en iyi yönetmen ödülü almıştır. 2004’te yönetmenliğini yaptığı “Gegen die Wand” (Duvara karşı) filmi ile tüm dünya’ya kendini tanıtmış; Berlin Film Festivali’nde “en iyi film” dalında Altın Ayı ödülünü almıştır. Newsweek ve Amerika’nın en popüler dergilerinden Time Out New York dergisinde yılın en iyi filmi seçilmiştir.

2005’te çok sevdiğini belirttiği İstanbul’un zıtlıklarını ve renkliliklerini müzik ekseninde kameraya alan Akın, Orhan Gencebay’dan Mercan Dede’ye, Sezen Aksu’dan Duman’a kadar farklı tarzları bir araya getirerek, oldukça orijinal bir senaryo kaleme almıştır.

2007 yılında “Yaşamın Kıyısında” adlı filmiyle vizyona giren bu yapıtı, ona Altın Portakal Film Festivali’nde “en iyi yönetmen” ödülünü almaya vesile olmuştur. Aynı film ile beş farklı ödül daha alan Akın, Cannes’da da ödül almıştır.

Özdoğan ve Akın Türk kökenli olup Almanya’da yaşayan ve çok kültürlü olarak yetişen üçüncü nesli temsil etmektedirler. Her iki kültüre de eserlerinde sık sık yer veren sanatçılar, aynı zamanda öz kültürlerine olan özlemlerini de dile getirmektedirler. Hem romanda hem de filmde çok kültürlülük vurgusu, karakterlerin kullandıkları dil ile eserlerinde görülmektedir. Senarist ve yönetmen olan Fatih Akın, yazar Selim Özdoğan, yaşamlarındaki kültürel yapıyı ve kimlik sorunsalını yapıtlarına yansıtmışlardır. Her iki sanatçı da bu özellikleriyle hem Alman, hem de Türk kültürüne ve kimliğine bürünmüşlerdir. Fatih Akın ve Selim Özdoğan’ın kişisel yolculukları eserlerinde önemli yer tutmaktadır.

Fatih Akın’ın filmlerinde ve Selim Özdoğan’ın eserlerinde yalnızca Türk aileleri ele alınmamaktadır. Yunan, İtalyan ve Yugoslav asıllı ailelerin de yaşamlarından kesitler eserlerine yansımaktadır. Bu eserlerde tüm yabancıların kendi öz kültürlerine uzaklaştıkları ve yaşadıkları kültür içersinde ötekileştirildikleri vurgulanmaktadır. Her iki sanatçı da eserlerinde yaşadıkları çok kültürlü ortamı yansıttıkları görülmektedir. Bu durum her iki sanatçıyı da ortak motif ve kaygılar etrafında buluşturmaktadır.

Edebiyat ve senaryonun benzerlik göstermelerindeki en temel husus çıkış noktalarının bir kurgusalılığa dayanmasıdır. Her iki sanat dalında da dil düzleminde en küçük birimden en büyük birime doğru girift, fakat sistematik bir durum söz konusu olmaktadır. Romanda genel olarak “*harfler sözcükleri, sözcükler cümleleri, cümleler paragrafları, paragraflar bölümleri, bölümler ise romanı oluşturmaktadır. Sinemada ise fotoğraf çekimleri, çekimler sahneleri, sahneler ayrımları, ayrımlar bölümleri, bölümler ise filmi oluşturmaktadır. Her iki sanat dalının da iletişimi gerçekleştirmek için kullandıkları farklı yöntemleri vardır*” (Kale, 2010: 267). İşte bu hususta film ile roman birbirinden ayrılmaktadır. Film ile romanın arasındaki en önemli fark kullandıkları malzeme ve yöntemdir. Yazar duygu, düşünce ve hayalleri sözcükleriyle dile getirir. Film yapımcısı ise ifade aracı olarak görüntüyü kullanır. Böylece edebi eserdeki sözcükler, görüntüye dönüşür. Film ile roman aynı amaca sahip olsalar bile, teknik olarak birbirinden farklıdır. “Im Juli” filminde ve romanında olduğu gibi bu farklılıklar ve benzerlikler, her iki sanat dalında da aynı temayı işlemiş olsalar bile teknik bakımından farklılıklar göstermektedir.

“Im Juli” filminde kurgu, bomboş bir yolda giden ve güneş tutulmasına denk gelen bir araba görüntüsüyle başlar; roman ise İsa ve Melek’in konuşmalarıyla olaya giriş yapar. İsa Melek’e “Ahmet amcam öldü” der. Melek, İsa’ya inanılmaz derecede şaşkın bakar. İsa, Melek’e Amcanın küçük çocuklarla oynarken bir anda kalp krizi geçirdiğini anlatır. Film ile romanın kurguları farklı şekillerde başlamaktadır.

Hem filmde hem de romanda olay örgüsü güneş ve ay sembollerini etrafında dönmektedir. Bu iki sembol laytmotif olarak eserleri sürekli takip etmektedir. Her iki yapıtta da genel olarak semboller öne çıkmaktadır. Örneğin, filmde Melek’in söylediği şarkıda “güneşim, ayım sana ışık olsun” sözleri hem romanı hem de filmi özetler niteliktedir. Juli’nin vücudunda sembol niteliğinde olan güneş dövmesi, filmde kamera yakın çekim teknikleri ile izleyicilere, romanda ise görsel tasvirlerle okuyucuya aktarılmaktadır.

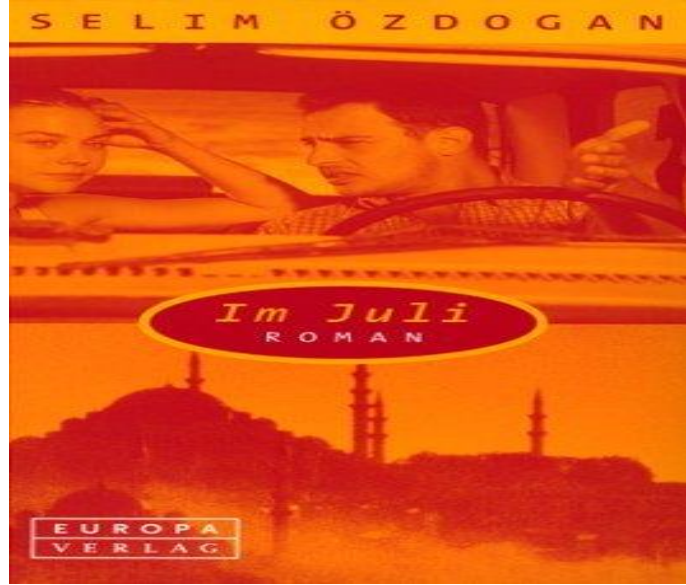
Filmde karşılaştığımız bazı boşlukları, roman tamamlanmaktadır. Seyircinin kafasındaki sorular romanda büyük ölçüde giderilmiştir. Fakat bunların yazarın sübjektifliğinin etkisiyle kaleme alındığı

unutulmamalıdır. Ayrıca film daha somut ve rasyonel bir temele dayanırken roman daha hisli bir yapıya sahiptir.

Fatih Akın bir röportajında film kahramanları Daniel ve Juli için “*biri benim mantığımı diğeri ise duygularımı yansıtır*” (Sommerschuh, 1999.886) sözlerinden anlaşıldığı gibi, filmin Danile’in eksenini etrafında dönmesi ve mantıklı bir karakteri canlandırması, Juli’nin ise daha duygusal bir karaktere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Buradan filmin daha mantıksal bir boyutu içerdiği, romanın ise duygulara hitap ettiği sonuca varılabilir.

Filmde olaylar Daniel’in perspektifinden, romanda ise Juli ve Melek’in perspektifinden anlatılmaktadır. Romanda anlatıcı, olayları anlatıcı konumu ilahi bakış (auktoriales Erzählverhalten) açısıyla ele almaktadır. Farklı perspektiflerden bakılarak ele alınan aynı olay örgüsü, benzerliklerin yanı sıra farklılıklarla da dikkat çekmektedir. Filmi izlediğimizde bizi olayların içersine sürükleyen bir olay örgüsü etrafında kahramanların yaşadıkları ele alınırken, romanda aynı olay örgüsü etrafındaki kahramanların iç dünyalarıyla karşılaşmaktayız. Filmde kahramanları gördüğümüz şekilde analiz ederiz, oysa romanda kahramanların iç duygularını bilerek analiz etmek çok daha farklı bir bakış açısı sağlamaktadır. Örneğin Juli’nin filmin son sahnelerinde Ortaköy’de denize karşı durup düşüncelere dalması, izleyiciler açısından bakıldığında, Daniel ile Melek’in buluşması düşüncesini çağrıştırmaktadır. Romanda ise Juli’nin içinden geçen duygu dolu düşünceler satırlara aktarılmıştır. Juli annesinin söylediklerini hatırlayarak hiç tanımadığı bir kişiye âşık olarak kendini sonu bilinmez maceralara attığını anlayarak annesinin haklılığını anlar. Her iki yapıt, aynı şey anlatılırken bile farklı araç ve perspektiflerin kullanılması, türlerin farklılıklarını ortaya koymaktadır. Romanda anlatıcının ilahi anlatım konumu ile olayları aktarırken, film kişisel anlatım konumunu (personales Erzählverhalten) benimsemiştir.

“İm Juli” (Temmuzda) Adlı Roman’ın İncelenmesi

Yazar: Selim Özdoğan, **Yayınevi:** Europa Verlag, **Yayınyılı:** 2000, **Türü:** Roman.

- Roman karakterler özelinde, aşkın etkisi ile insanların içsel değişimini ve kendilerini keşfetmelerini ele alır. İsa’nın Almanya’da vize süresini geçirmiş ve kalp krizi sonucu ölmüş olan amcasını illegal yollarla Türkiye’ye getirmek istemesiyle başlar. Melek bu duruma karşı çıkar. Daniel ve Juli’nin tanışması ile devam eden roman, tesadüflerle dolu olaylar zinciri ile ilerler. Eserde bu dört karakterin hayatlarının kesişme noktaları anlatılmaktadır.

- Romanda olaylar Juli ve Melek’in, filmde ise Daniel’in perspektifinden anlatılmaktadır. Romanda iç monologlara sıklıkla yer veren yazar, Juli ile Melek’in duygu ve düşüncelerini merkeze yerleştirirken, Daniel ve İsa’nın sadece dış tasvirleri yer almaktadır. İçerik ve dış bakış tekniklerini romanda

sadece Juli ile Melek'te görmekteyiz. Filmde ise senarist, figürlerin iç dünyaları hakkında bilgiyi izleyicilere bırakmıştır.

- Romanda iç monologlar dışında karşılıklı konuşmalar ve tasvirler ile akıcılık sağlanmıştır. Olayların geçtiği ortamların tasvirleri okuyuculara yansız bir bakış açısı ile sunulmuştur. Filmde ise bu tasvirler kamera tekniği ile yakın ve uzak çekim olarak izleyicilere aktarılmıştır. Görsel anlatımın yazınsal anlatıma aktarımında en fazla tasvirlerin detaycılığı dikkat çekmektedir. Görsel anlatımda tasvirler kameranın perspektifine bağlı olarak, sadece görülen kısmını gösterir. Oysa yazınsal anlatımda çok küçük detaylara bile ayrıntılı bir şekilde yer verilmektedir. Romanın üslubunda sade ve anlaşılır bir dil kullanılmış olup tasvirlerin dışında söz sanatlarına da yer verilmiştir.

- Özdoğan romanını yapı olarak yetmiş alt başlıkta toplamasına karşılık yapıt temel olarak giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Alt başlıklar olay örgüsünü niteler özelliindedir. Alt başlıklar filmdeki olay görüntüsünden farklılıklar göstermektedir. Filmde olmayan olaylar romanda bu alt başlıklar altında anlatılmaktadır. Örneğin filmde Daniel ile Juli'nin yolları Macaristan yakınlarında ayrılır. Daniel kaçak bindikleri gemiden adamlar tarafından Tuna nehrine atılır. Filmde Daniel'in atılma sahnesinden itibaren kurtulması ve Budapeşte'ye doğru yolculuğa çıkma sahnesi devam ederken, romanda olay örgüsü Juli'ye dönük bir şekilde anlatılmaktadır. Juli'nin gemide Daniel'i araması ve gemideki adamlarla vücut dili ile iletişime geçmesi ve Daniel'in nehre atıldığını öğrenmesi işlenmiştir. Romanda olay örgüsü Juli'nin perspektifinden anlatılmaya devam edilmektedir. Burada Özdoğan filmde olmayan olayları kurgusal bir biçimde yazıya döker. Filmin görünmeyen taraflarını romanda edebi bir dille okuyuculara aktarır. Özdoğan'ın böyle bir çalışması ile filmde romana uyarlamalarda önyargı ile bakılmadan incelenmesi gerektiğini ve her iki sanat dalının da estetik bir şekilde birbirinden ayrılan noktaların olduğunu göstermektedir. Filmin edebi bir yapıya dönüşmesinde sinemacı ile yazar arasındaki ilişkide önemli bir noktaya işaret etmektedir. Her iki sanatsal yapıtın birbirinden bağımsız olduğu gibi birbiriyle de bağımlı olabileceğini "Temmuzda" adlı film ve romanında görmek mümkündür.

"İM JULI" (TEMMUZDA) Filminin İncelenmesi

"İm Juli" (Temmuzda) Filmi: Senaryo: Fatih Akin, **Yönetmen:** Fatih Akin, **Başrol Oyuncuları:** Mortiz Bleibtreu, Christiane Paul, Mehmet Kurtuluş ve İdil Üner, **Yıl:** 2000, **Yapım:** Almanya (Hamburg), **Süre:** 99 dakika, **Türü:** Romantik Komedi, **İlk Gösterim Tarihi:** 24 Ağustos 2000, **Müzik:** Ulrich Kodjo Wendt, **Oyuncu Direktörü:** Ingeborg Molitoris.

Filmin Teknik Olarak Çözülmesi:

Bölüm	Süre	Dizin Listesi ve Sahne Olayları	Kamera Perspektifi Açısından İnceleme
1.	00.00- 00.15	<p>7 Temmuz</p> <p>İssız ve boş bir yolda seyir halinde siyah bir araba görünür. Arabanın içinden uzun boylu bir adam (İsa) iner, bagajı açar ve koku sıkır. Yolda otostop çeken genç bir adamla (Daniel) karşılaşır.</p> <p>Arabaya almak istemez, önüne çıkan genç adama çarpar. Araçtan inen uzun boylu adam, genç adamı arabasına taşır ve kendine gelen genç adamla diyalog başlar.</p> <p>Genç adam başına nelerin geldiğini anlatmaya başlaması ile 1 Temmuz olayı geri döner.</p>	<p>Kamera geniş bir yerden çekimi yaparak, boş bir yolda görünen arabaya doğru merceğini yakınlaştırır. Arabanın ilerlemesini kayıt eder. Kamera arabaya doğru yaklaşır ve İsa yolun sağına arabasını çeker ve güneş tutulmasını izlemeye başlar, kamera güneş tutulmasını gösterir.</p> <p>Filmin başında karşımıza çıkan güneş imgesi film boyunca sembolleşerek önemli bir yer tutmaktadır.</p> <p>İsa bagajını kontrol ederken, Daniel yanına yaklaşır. İsa cesedi gördüğünü düşünerek ona vurur ve yanından uzaklaştırarak arabasına biner. Daniel kendini arabanın önüne atar. Yere düşerek hiç kıpırdamadan durması ile İsa arabayı durdurur ve yanına gider. Kamera Daniel'in yüzünü yakından çekerek onun baygın rolü oynadığını izleyicilerin anlamasını sağlar.</p> <p>İsa Daniel'i arabasına taşır ve kısa süre sonra Daniel kendine gelmiş gibi konuşmaya başlar. Kamera açısı iki karakterin konuşmasına yoğunlaşırken, uzaktan çekim ile yakın çekim birbirini takip eder. Ve kamera arabanın içinden karakterlerin karşılıklı konuşmalarını çeker.</p> <p>İsa, Daniel'in hikâyesini merak eder ve anlatmasını ister. Daniel "uzun bir hikâye" diye sözlerini tamamlamadan, İsa da "yolumuz uzun" der. Kamera perspektifi uzaklaşarak başka bir mekânı gösterir. Burada geriye dönüş tekniği Kameranın mekân değişikliği ile verilmiştir.</p>

Bölüm	Süre	Dizin Listesi ve Sahne Olayları	Kamera Perspektifi Açısından İnceleme
2.	00.15-00.30 dk.	<p>Daniel Hamburg'daki stajını yaptığı okulda son dersini anlatır. Dersten sonra yolda paketlerini düşürmesi sonucunda takı satan iki kızdan biri ona seslenir ve onun şansa ihtiyacı olduğunu söyler. Bunun üzerine Daniel kızların standına yaklaşır ve selamlaşarak tanışır. Juli adındaki kız Daniel'e güneş simgeli bir yüzük almasını önerir. Bu yüzüğün ona şans getireceğini ve aşkı bulacağını söyler. Daniel yüzüğü satın alır ve Juli de ona iki kişilik konser biletini hediye eder.</p>	<p>Kamera, Daniel'in öğretmen olarak staj yaptığı sınıfı gösterir. Yaz tatiline giren okulun son gününde Daniel ders anlatır. Öğrencilerinin öğretmenini dinlemediğini kameranın sınıfın arkasından öne doğru çekiminde yakaladığı öğrenci görüntüleriyle anlaşılabilir.</p> <p>Daniel okuldan çıkar ve evine doğru gider. Kamera yol üzerindeki çarşısı ve kalabalığı yansıtır. Karakter kalabalıkta sıradan birisi olarak gösterilmektedir. Takı satan Juli ve Maja, Daniel hakkında konuşurlar. Diyaloglarından anlaşıldığına göre Juli Daniel'i her gün görmektedir ve onunla tanışmak için fırsat kollamaktadır. Bu sırada Daniel'in elindeki torba yırtılır ve eşyalarını düşürür. Juli Daniel'e seslenir ve böylece tanışma fırsatı bulur.</p> <p>Juli şans getirmesi için Daniel'e bir yüzük</p>

			satar ve güneş sembolünün Ona şans getireceğini, üzerinde bu sembolü taşıyan bir kızın onu çok mutlu edeceğini söyleyerek akşamki konsere davet eder. Kamera, Daniel'in eve doğru yürüdüğünü gösterir. Uzak bir kamera çekimi ile evi ve sokağı uzaktan görüntüler.
3.	00.30-00-45 dk.	<p>Daniel yüzüğünü takıp akşam konsere gider. Konserde yüzüğün şans getirmediğini düşünerek çıkıp evine gitmek isterken, kaldırımında güneş sembolü tişörtlü bir kızla (Melek) karşılaşır.</p> <p>Kız Daniel'e yaklaşır ve ona kalacak yer aradığını söyler. Daniel yüzüğün gücüne inanır ve şaşkınlık yaşar. Daniel Melek ile tanışır ve yol boyunca sohbet etmeye başlarlar.</p>	<p>Akşam konsere giden Daniel, tişörtünde güneş sembolü olan bir kıızı görür. Kamera kalabalık ortamlarda tasvir için geniş açı ile çekim yaparken konuşmalar ve bakışmalarla yakın çekim yapılmaktadır.</p> <p>Daniel'in şaşkın bakışları ile Melek'le karşılaşması. Kamere uzaktan gelerek yaklaşan Melek'in yüzünü çeker, sonra kamera Daniel'in yüzünü yakın çekim yaparak gösterir.</p>
4.	00.45-00.55	<p>Daniel Macaristan'a gelir. Yolda bir kadın sürücü Daniel'i Budapeşte ye kadar götürür. Budapeşte'de Daniel pasaportunu, cüzdanı ve yüzüğünü çaldırır. Bir minibüsle Romanya sınırına kadar gelir ve orada tesadüfen Julie ile karşılaşır. Julie Romanya topraklarında Daniel ise Macaristan topraklarında. Sınırdaki karşılıklı dururlar. Daniel, Julie'yi gördüğüne çok sevinir ve onu kurtarması gerektiğini söyler. Pasaportu olmadığı için memurlar onu sınırdan geçirmezler.</p> <p>Daniel ile Julie evli olduklarını söyleyerek sınırdan geçerler. Birlikte İstanbul'a doğru yolculukları devam eder.</p>	<p>Daniel yolda otostop çeker ve bir kadın sürücü durup onu alır. Kamera minibüsü gösterirken bir anda Daniel'in perspektifine geçiş yapar ve minibüsün içindeki genç kadını görüntüler. Daniel Budapeşte'ye diye sorar, kadın da kafasını sallayarak onaylar. Daniel minibüse biner ve macera onun için başlar. Kamera çekimleri burada çok hızlı hareketlerle çekim yapılmaktadır. Kriminal bir kovalamaca başlar, dar sokaklardan çekimler yapılır. Gerilimli bir kovalamaca ve hareketli sahneler görülür.</p> <p>Romanya sınırına gelen Daniel orada Julie ile karşılaşır. Aralarındaki diyalog karşılıklı bir şekilde sınır üzerinde gerçekleşir. Kamera her iki kahramanının sınırdaki karşılaşmalarını yakın çekim yaparak izlemektedir. Julie Romanya topraklarında Daniel ise Macaristan topraklarında karşılıklı diyalogları yakın çekim ile yapılmaktadır.</p>
5.	00.55-01.39	<p>Romanya'da karşılaşıp yollarına devam eden Daniel ile Julie, otostopla yollarına devam ederler.</p> <p>Macera dolu bir serüvenden sonra Julie Daniel'den ayrılır.</p> <p>Daniel çok sıcak bir günde yolda yürürken karşıdan gelen aracı görür ve aracın yanına doğru gider. Araç yol kenarında park halindedir.</p> <p>Daniel hapisten kaçır ve otobüse biner. Yolda tesadüfen Melek ile karşılaşır. Melek ona burada ne işin var diye sorar. Daniel kısaca anlatmaya başlar.</p> <p>Daniel Ortaköy'e gelir ve Julie'yi orada görür. Yanına gelip onu sevdiğini söyler.</p>	<p>Daniel ile Juli Romanya'dan İstanbul'a yolculuklarına devam ederler. Kamera onları ayrıntılı bir çekimle gösterir.</p> <p>Kamera görüntüsü filmin başındaki olaya ve mekâna geri döner. Daniel ile İsa'nın yolda karşılaşmaları tekrar görüntülenir. Birlikte Edirne'ye kadar giderler. Arabadaki ceset ve Daniel'in pasaportunun olmaması onların hapse girmesine neden olur. Kamera Kapıkule'deki gümrük görüntülerini izleyicilere geniş bir perspektiften yansıtır.</p> <p>Kamera görüntüleri iç mekân çekimleri ile gösterir.</p> <p>Daniel'in Melek ile dinlenme tesislerinde karşılaşma sahnesi izlenir. Melek Daniel'i görünce çok şaşırır. Neden burada olduğunu öğrenen Melek, ona şans dileyerek yoluna devam eder.</p>

			<p>Daniel Haremde otobüsten iner, kamera görüntüleri Harem otogarından, Üsküdar ve Ortaköy'e uzanan bir çekimle sona doğru yaklaşır.</p> <p>Ortaköy de kalabalığın içinde Julie'yi bulmaya çalışan Daniel, etrafı gözleriyle süzer. Kamera perspektifi Daniel'in gözleriymiş gibi görüntülemektedir.</p> <p>Daniel Ortaköy'de Julie ile karşılaşır ve ona onu sevdiğini söyler.</p>
--	--	--	---

"İm Juli" Hamburg'tan İstanbul'a doğru uzanan macera dolu bir yolculuğu içinde barındıran romantik ve eğlenceli bir filmidir. Filmin başlangıcı ile filmin sonu bir bütün olarak işlenmiş ve aynı zamanı kapsamaktadır. Daniel'in yaşadıklarını anlatmaya başlaması ile zaman geriye alınır. Romanlarda kullanılan geriye dönüş (Rückblendung) tekniği ile yaşanmışlıklar aktarılmaktadır. Film, bu tekniği kamera çekimleri ile farklı mekân ve zaman geçişi ile sağlamaktadır. Zamanda yolculuk yaparak iki gencin macera dolu serüveni anlatılır.

III. Değerlendirme ve Sonuç

- Fatih Akın'ın hem yönetmenliğini hem de senaristliğini yaptığı filmi "İm Juli" iki gencin serüven dolu yolculuğunda yaşadıkları aşkı anlatan bir hikâyeyi konu almaktadır. Selim Özdoğan, Akın'ın bu ödül almış filmini kaleme alarak farklı bir eser ortaya çıkarmıştır. Metnin çıkış noktası aynı konuyu tema etmektedir. Hem filmde hem de romanda iki gencin serüven dolu yolculuğu ve aşk maceraları anlatılmaktadır. Her iki eserde de konu bütünlüğü görülmektedir. Romanda konu farklı bir biçimde başlangıç yaparken, filmde ilk sahnelerde konunun sonu tema olarak işlenmiş ve geriye dönüş tekniği ile hikâye başa dönmüştür.

- Bu çalışmada incelenen kuramsal görüşlere ve uyarılma tekniklerine dayanılarak, bir filmin romana aktarım sürecinin, uyarılan filmin sinematografik dilden, edebi dile yeniden oluşturularak ele alınıp yazılması yeni bir eseri yarattığı sonucuna varılmıştır. Her iki eserin kullandığı dilin ve hedef kitleye ulaşmada kullandığı kanalların birbirinden farklılıklarının önemi vurgulanmıştır. Filmde yazılmış senaryo ve konuşulmuş replikler, müzik, oyuncu performansı, ses efektleri ve hareketli görüntülerden meydana gelirken, romanda sözcükler duygulara hitap etmektedir. Bu bağlamda izleyici ve okurlarının filmi izleme ve romanı okuma ediminin farklılığı, her iki sanat eserinin ayrı değerler taşıdığını göstermektedir.

- Filmin olay örgüsü ile romanın olay örgüsü başlangıç sahnelerindeki farklılıktan da anlaşıldığı gibi, romanda da farklılık göstermektedir. Filmin ilk sahnesi araba yolculuğu yapan bir adamla başlar, ardından güneş tutulması ile devam eder. Filmin ilk sahnelerinde arabayı İsa kullanır ve yolda otostop çeken Daniel'e (başkahraman) çarpması sonucunda onunla tanışır ve Edirne'ye kadar beraber yolculuk yaparlar. Film Daniel'in başından geçenleri anlatması ile geriye dönüş tekniği kullanılarak, olayın başlangıç noktasına döner. Romanda ise Özdoğan filmde farklı bir başlangıç yaparak ön oyun (Vorspiel) adı altında bir başlıkla hikâyeyi kaleme alır. İsa ve Melek'in konuşmaları ile başlayan olay örgüsü, İsa'nın Türkiye'ye ölmüş olan amcasını illegal bir şekilde götürmesi ile konu devam eder. Melek İsa'nın bir cesetle macera dolu bir yolculuğa çıkmasını engellemek ister. Romanda İsa'nın kız arkadaşının Melek olduğunu ilk satırlarda yazar okuyucularına iletmektedir. Oysa filmde son sahnelerine yakın Melek'in İsa'nın kız arkadaşı olduğu izleyiciler tarafından anlaşılmaktadır. Her iki eser de farklılıkları ve benzerlikleri ile dikkat çekmektedir. Özdoğan, yazmış olduğu bu eseri ile film ve edebiyatın birbirinden farklı tatlar bırakabileceğini vurgulamaktadır. Bu da esere edebi bir değer kattığı gibi filmde de ayrılan noktalarının olduğunu göstermektedir. Böylece film ile romanın olay akışları aynı tema etrafında dönse de farklılık dikkat çekmektedir. Akın, filmin yorumunu izleyiciye bırakırken Özdoğan ise okuyucusunu yönlendirmektedir.

- Film ile romanın ana teması birebir örtüşmektedir, Özdoğan, Akın'ın "İm Juli" filmini romana dönüştürdüğünde, eserlerin ana temasını değiştirmemektedir. Filmde romana yapılan uyarlamada Özdoğan bir taraftan eserin ana temasının aynı kalmasına özen gösterirken bir taraftan da eseri farklı bir

perspektiften bakarak anlatmaktadır. Bu bağlamda film ile roman, konu açısından benzer olsa da konuyu işleme biçimi bakımından farklıdır.

- Film ile romanın olay örgülerinin başlangıç sahnelerinde ve gelişme bölümlerinde farklılıklar görülmektedir. Örneğin filmin başlangıç sahnesi ile romanın giriş bölümü farklı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca filmde başkahraman Daniel'in perspektifinden olay örgüsü anlatılırken, romanda ise Özdoğan, Melek'in ve Juli'nin perspektifinden olayları aktarmaktadır. Filmin gelişme bölümünde Daniel ile Juli bir süre ayrı kalmak zorunda kalırlar, bu esnada filmin Daniel'in perspektifini temel aldığı için, izleyicilere Juli'nin o sırada neler yaptığını bilmemektedir. Bu durumda Özdoğan romanın gelişme bölümünde Daniel ile Juli'nin ayrıldığı noktada, Juli'nin nerede olduğu ve neler yaptığı konusunda okuyuculara bilgi vermektedir. Ayrıca yazar, Melek ile İsa'nın aralarındaki iletişimden de okuyucuları bilgilendirmektedir.

- Filmdeki diyaloglar romanda da aynı şekilde verilmektedir. Sadece bazı bölümlerinde filmde geçmeyen fakat romanda görülen diyaloglara rastlanmaktadır. Örneğin; Juli'nin Daniel ile buluşmayı planladığı gece, arkadaşı ile bisikletle gelirken, Juli'nin bisiklet tekerinin patlaması sonucu, buluşma yerine gelemez. Filmde bu sahne izleyicilere verilmemektedir, sadece Juli'nin arkadaşının bisikletinin arkasında oturuyor ve buluşmaya geç kaldığı için Daniel'i başka bir kızla giderken görüyor. Burada Özdoğan filmdeki boşlukları doldurmaya çalışmıştır. Bu da film ile roman arasındaki bağın gücünü göstermektedir.

- Film ile roman arasındaki zaman örgüsü de farklılıklar göstermektedir. Filmin ilk sahnelerinde olay sondan başlıyor ve geriye dönüş tekniği ile asıl olaya geçiliyor, sonrasında ise bir haftalık bir süreç başlıyor. Romanda ise başlangıç geriye dönüş tekniği ile başlamamaktadır. Melek ile İsa'nın konuşmaları ile başlamaktadır. Romanda zaman örgüsü bir hafta içerisindeki süreci kronolojik olarak işlemektedir.

- Film ile romanın başlangıç bölümleri, birbirinden farklı bir şekilde işlenmiştir. Film İsa'nın yola çıkmasıyla başlar, romanda ise olay örgüsü İsa ve Melek'in diyalogları ile şekillenir. Filmde İsa ilk ve son sahnede, Melek ise başlangıç ve sonuç bölümlerinde yer almaktadır. İsa'nın kim olduğunu filmin akışı içerisinde son sahnede izleyiciler anlarken, romanda ilk bölümde İsa'nın ve Melek'in kim oldukları tanıtılmaktadır.

- Filmde romanın aksine çok fazla ayrıntıya yer verilmez. Örneğin; romanda Juli'nin partiye geç kalma sebebini okuyucu bilinmemektedir. Bisikleti bozuluyor, arkadaşının bisikletiyle birlikte gelmek zorunda kalıyor. Filmde ise sadece partiye geç kalışını görüyoruz ama nedeni belli değildir.

- Filmde Juli otostop çekerken ona duran ilk araba Daniel'in arabasıdır. Romanda ise yol kenarında sırt çantasının üzerine oturmuş, geçen arabalar hakkında hayali düşüncelere dalarken üçüncü araba olarak duruyor Daniel.

- Filmde karakterlerin duygu, düşünce ve iç dünyaları hakkında bilgi verilmemektedir. Oysa romanda özellikle Juli ile Melek'in duygu, düşünce ve iç dünyaları detaylı bir şekilde anlatılmaktadır.

- Filmin olay örgüsü ile romanın olay örgüsü yüzeysel olarak aynı, fakat derinlemesine farklıdır. Filmde tüm olaylar Daniel'in perspektifinden anlatılmaktadır. Fakat romanda olaylar Juli ve Melek'in perspektifinden aktarılmaktadır.

- Filmde Daniel'in nehre düştüğü sahneden itibaren Juli ile yolları ayrılmaktadır. Romanda ise Daniel ile Juli'nin ayrıldığı noktada da olay örgüsü Juli'nin etrafında dönmektedir. Film ve romanda, Daniel ve Juli, tekrar Romanya sınırında karşılaşırlar.

- Filmin başlangıç ve sonuç sahnelerinde, İsa ve Melek karakterleri kısa bir rol almışlardır. Romanda ise bu kahramanlar olay örgüsünün başından sonuna kadar mevcuttur.

- Filmi oluşturan görüntünün romanda sözcüklerin sembolik anlamlarını içermesi sonucu bir farklılık yaratmaktadır. Bu bağlamda çıkarılan sonuç ise, romandan filme ya da filmde romana yapılan tüm uyarlamaların her iki eserleri karşılıklı dönüştürülmesi sonucunda, yapıtları farklılaştırmaktadır. Akın ve Özdoğan bunu "İm Juli" adlı filmde romana uyarlamada net bir şekilde göstermektedir.

Kaynakça

- Aykın, Cemal (1983). "Batı Toplumlarında Roman ve Sinema ilişkileri II.". Türk Dili, 383, s. 482- 503.
 Ayaç, Gürsel (2002). *Edebiyat ve Medya: Kitaptan Ekrana Edebiyat*. Kültür Eserleri Dizisi 344, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Bredow, Wilfried (1975). *Film und Gesellschaft in Deutschland*. Dokumente und Materialien, (Hrsg) Rolf Zurek, Hamburg, Hoffmann und Campe.
- Cohen, Keith (2000). *Film and Fiction: The Dynamics of Exchange*, Baltimore & London, The Johns Hopkins University Press.
- Grabes, Herbert (1998). *Das amerikanische Drama des 20. Jahrhunderts*. Stuttgart, Klett Verlag.
- Hacızade, Leyla (2016). "İnternet Edebiyatı- Sanal Edebiyat". Prof. Dr. Altan Aykut'a Armağan, Rus Dili ve Edebiyatının İzinde, İstanbul, Çeviribilim Yayınları, s. 191-203.
- Kale, Özlem (2010). "Edebiyat Sinema İlişkisi", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S. 3, s. 266-275.
- Kayaoğlu, Ersel (2016). *Edebiyat ve Film: Edebiyat Bilimi Yaklaşımıyla Çözümlemesine Giriş*. İstanbul, Hiperlink Yayınları.
- Monaco, James (2000). *Film Verstehen. Kunst, Technik, Sprache, Geschichte und Theorie des Film und der Medien*. 10. Bs. Reinbeck bei Hamburg, Rowohlt.
- Özdoğan, Selim (2000). *Im Juli*. Roman, Hamburg – Wien, Europa Verlag.
- Sommerschuh, Jens Uwe (1999). "Laudation auf Selim Özdoğan. In: Jahrbuch, Bayerische Akademie der Schönen Künste in München, s. 885-889.
- Yapıcı, Filiz İlknur (1998). "Literaturverfilmung im Deutschen und Türkischen. Dargestellt am Beispiel von Uwe Timm's Roman "Morenga" mit dem gleichnamigen Film und Tarik Buğra's Roman "Küçük Ağa" mir dem gleichnamigen Film". Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Yüce, Tuncay (2005). "Sinema ve Edebiyat Türleri Arasında Görülen Etkileşimler", ZKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi, C.1, S.2, s. 67-74.